

Folkhälsosamordnare
Josephine Gabrielsson
Telefon: 0952 – 140 95
E-post: josephine.gabrielsson@sorsele.se

Sammanställning av Folkhälsoarbetet 2014

I denna utvärdering sammanställs de aktiviteter som skett i vår kommun angående insatser som Folkhälsorådet utfört under verksamhetsåret 2014.

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet i Sverige är "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen".

Under detta år har ett omtag av Folkhälsorådet pågått.

Information om Hälsa och folkhälsoarbete, definition, bestämningsfaktorer, indikatorer hölls för Omvårdnadsprogrammet och på ordförandeträff i kommunen.

Utbildning i föräldrastödsprogrammen ABC och Effekt har hållits, samt information om Tobaksfri Duo.

Kartläggning av elevers drogvanor har genomförts.

"Tänk om" kampanj i samverkan med polisen – Mot langning av alkohol har genomförts.

En spadag med namnet "Unna dej kvinna" tillsammans med ortens företagare.

Sorsele Sightseeing, en motions och upplevelse tävling under sommaren.

Utöver detta så har personal inom omsorgen utbildats i Kultur och hälsa – Kultur i vården.

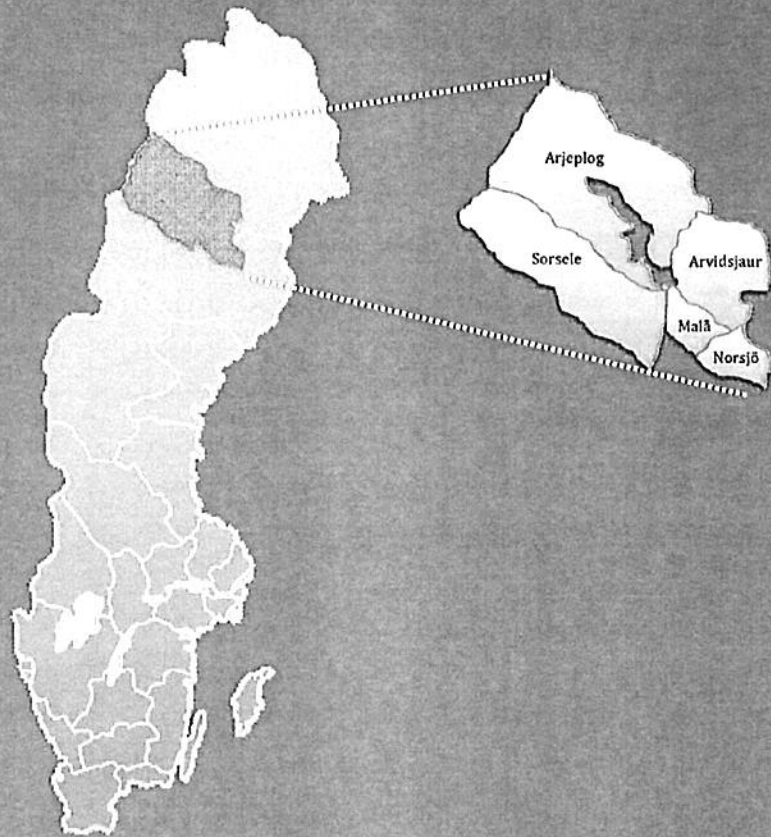
Ett projekt "Möten med minnen" genomfördes.

Josephine Gabrielsson
Folkhälsosamordnare

ÖVERENSKOMMELSE OM SAMVERKAN

ANDT- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE 2014-2016

Mellan Polismyndigheten i Norr- och Västerbotten och kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur, Sorsele, Malå och Norsjö, kopplat till den nationella ANDT-strategin och Brottsförebygganderådet.

Polisen

Arjeplog

Arvidsjaur

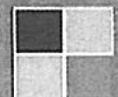
Sorsele

Malå

Norsjö

Överenskommelse om samverkan och prioriteringar 2014-2016 mellan polismyndigheterna i Norr- och Västerbotten samt kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur, Sorsele, Malå och Norsjö.

INLEDNING

Ett effektivt brottsförebyggande arbete kräver samverkan. Samhället har allt att vinna på minskad brottslighet för medborgarna och ökad trygghet. Därför behövs ett planerat aktivt brottsförebyggande arbete. Det innebär att alla – både offentliga och privata samhällsfunktioner, men även medborgerliga initiativ – ska samverka sida vid sida.

BAKGRUND

Länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten sökte gemensamt projektpengar från Folkhälsoinstitutet för att stödja de små kommunerna i Norrland med uppbyggnad av en hållbar förebyggande ANDT¹ struktur. Medverkande i projektet blev Norsjö-, Malå- och Sorsele kommuner i Västerbottens län, samt Arvidsjaur- och Arjeplogs kommuner i Norrbottens län under 2012-2013.

Trots kommun-, länsgränser och olika polisområden så visar projektet att problematiken i dessa områden är likartade och bör då hanteras gemensamt och på ett likvärdigt sätt för att kunna få bättre genomslag i det förebyggande arbetet.

Likaså bedömer man att kostnaderna för respektive verksamhet kan hållas nere, samt att kompetensen inom de olika områdena kan upprätthållas och förhoppningsvis även kunna utvecklas.

SYFTE

För att nå framgång i arbetet med att minska brottsligheten och öka tryggheten i Norrlands inland så krävs att samhällets alla aktörer samarbetar. Redan idag sker samarbete inom flera områden, men det finns mer att göra.

---

¹ Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak

Denna överenskommelse syftar till att formalisera och ytterligare fördjupa och utveckla samarbetet mellan kommunen och Polisen bl.a. genom gemensamt analysarbete och kunskapsuppbyggnad, och därigenom minska brottsligheten och förbättra tryggheten för medborgare och verksamma på orterna.

SAMVERKANSMODELLEN

Utgångspunkten för en fungerande samverkan är att polisen och kommunerna enas kring en gemensam uppfattning om vilka problem det finns lokalt.

För att skapa en sådan gemensam lägesbild behöver polisen och kommunerna beskriva sin uppfattning om det rådande läget utifrån det faktaunderlag som var och en av parterna befogar över.

Den gemensamma lägesbilden utgör grunden för att i en skriftlig överenskommelse kunna prioritera inom vilka områden samverkan ska ske. Detta utgör sedan grunden för fortsatta åtaganden om vad var och en ska göra. Genomförandeplanerna beskriver detta i detalj. Det finns även en klar och tydlig målsättning som fortlöpande ska utvärderas och ge en fingervisning om huruvida arbetet som bedrivs är lyckat eller om det ska modifieras.

Samverkansmodellen bygger således på:

- **Underrättelseinhämtning** hos polisen och kommunerna, samt från de nätverk som bedrivs i brotts- och drogförebyggande syfte.
- **Skapande av en gemensam lägesbild** baseras på underrättelser.
- **Strategisk överenskommelse** på grundval av den gemensamma lägesbilden.
- **Konkret brottsförebyggande arbete** som bedrivs i partsammansatta samverkansgrupper enligt genomförandeplanen.

I varje kommun och samverkansområde ska det finnas en utsedd kontaktperson som har till uppgift att, tillsammans med övriga verksamheter inom organisationerna, samordna det lokala ANDT och brottsförebyggande arbetet.

KOMMUNIKATION

Samverkan mellan polisen och kommunerna ska kommuniceras med allmänheten genom utvalda media kanaler och ske i rätt tid. Det är viktigt att informationen som når allmänheten förklaras varför samverkan behövs och vilken den förväntade nytta än för medborgarna.

Med en mer aktiv hållning till media ökar möjligheten att få förståelse och acceptans för polisens och kommunens arbets sätt. Allmänhetens bild av samverkan utgör således av många verktyg för en trygghetsskapande och förtroendeingivande verksamhet.

Genom pressträffar, riktad informationsinsatser till skolpersonal, föräldrar, restaurangföreträdare m fl. bör det övergripande budskapet för det aktuella området kommuniceras med medborgarna.

Polisens och kommunernas webbplatser kan i större utsträckning användas för att informera om pågående satsningar, redovisa resultat och sprida goda exempel på ett lättfattligt sätt.

Ansvar gällande kommunikation

När det gäller ansvar kring generella frågor rörande överenskommelsen så är det länspolismästarna i Norrbotten och Västerbotten som är kontaktpersoner.

Fortlöpande information under arbetets gång ansvarar respektive närpolisområde för. Kommunalråden i respektive kommun, tillsammans med personer med spetskompetens svarar på frågor runt det löpande kommunala arbetet.

PRIOTERING FÖR VERKSAMHETSÅREN 2014-2016

Under åren prioriteras, utifrån den gemensamma problembilden, ungdomsbrottslighet. Målgruppen är barn, ungdomar och unga vuxna.

Parterna ska utifrån respektive samhällsuppdrag prioritera insatser som gäller brottsförebyggande åtgärder som motverkar nyrekrytering och förstadiet till brott, skador av brott samt pågående och fullbordade brott.

ARBETET

Samordnarna/kontaktperson samt polisen i varje kommun kommer regelbundet att träffas under åren, i partsammansatta grupper. Arbetet ska utgå från problembilden som framtagits enligt samverkansmodellen. Prioriteringen i överenskommelsen måste, för att nå de övergripande målen, konkretiseras genom nedbrytning.

Kommunerna har tillsammans med polismyndigheterna tagit fram ett antal gemensamma mål och separata mål, där några har brutits ner till handlingsplaner. Målen är kopplade till regeringens nationella ANDT- strategi och Brottsförebyggande rådet. Samt till kommunernas alkohol-, drog- och brottsförebyggande policyer.

Kartläggning

Samtliga fem kommuner gör varje år en kartläggning med olika metoder. Både poliser och kommuner bidrar till underrättelse hämtning och kartläggningen bygger ofta på flera olika källor. Källor är brottsstatistik och olika former av trygghetsmätningar.

Gemensamt för nästan alla fem kommuner är en kartläggning runt drogvänor hos elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet, för de kommuner som har det. Liknande undersökningar görs även i flera andra kommuner i Västerbotten. Kartläggningen kan jämnställas med CANS² drogvaneundersökning och det tillsammans med den lokala kartläggningen möjliggör möjligheten att se och jämföra trender och attityder, men även kunna jämföra över tid.

Övergripande problembild

Trots fem olika kommuner, länsgränser, olika polismyndigheter och stora avstånd, så visar kommunerna på liknande problembild.

Kommunerna är lika till struktur, arbetsmarknad, storlek och avstånd. Ungdomarna har inga problem att röra sig mellan kommunerna. Samarbete finns redan idag inom flera områden. Det innebär att det inte behöver blir så mycket mer jobb för att öka samverkan.

När det gäller unga som begår brott är det ofta en del av en större bild med exempelvis problem i skolan och tidig debut av alkohol, narkotika, dopning och tobak³.

De riskfaktorer som till exempel skolkl, klotter och framförallt tidig rök- och alkoholdebut sitter ihop med experimentell lust och

---

² CAN – Centraförbundet för alkohol och narkotikaupplysningen

³ ANDT – Alkohol, narkotika, dopning och tobak

användning av narkotiska preparat, vilket ökar risken för ett socialt utanförskap och kriminellt beteende, vilket sitter ihop med risken för en sämre livskvalitet.

Det är inte heller längre en självklarhet för våra ungdomar att vara nykter i trafiken. Under de senaste åren har det skett en ökning av ungdomar som åker i fordon med påverkad förare. Dessutom finns det en del som framför fordon själva under påverkan.

Att tidigt och snabbt agera redan vid misstankar om enstaka brott samt vid riskbeteenden är därför en av polisens och kommunens långsiktiga brottsförebyggande uppgifter. Dessa uppgifter ska, för att göra nytta, ske i samverkan med omgivande samhället.

För att ytterligare fördröja debuten och tillgången till narkotika är det väsentligt att förlänga söktiderna för anskaffningen av narkotika. Genom insatser mot de som säljer narkotika försvåras anskaffandet, söktiderna ökar, debuten skjuts framåt och uteblir i många fall.

Särskild inriktning ska ske gällande tobakstillsyn med primärt syfte att minska tillgången på cigaretter hos ungdomar och därigenom reducera och flytta fram debuten för narkotika.

Orsaksanalys

Idag är vi inte skyddade bara för att vi bor i mindre samhällen långt ifrån de stora städerna vid kusten. Tillgängligheten via internet och dagens infrastruktur innebär att drogerna är lika tillgängliga hos oss, som i vilka andra kommuner som helst. Dessutom innebär vårt geografiska läge att många yngre har tillgång till något fordon, ex skoter, epa, bil och de är heller inte främmande för att färdas längre sträckor mellan orter för att få tillgång till eller distribuera vidare produkter.

Debuten av tobak och alkohol sker i allt för unga år. Några av orsakerna till detta kan vara kompistryck och tillgänglighet. Kartläggningen visar att det är lätt för ungdomarna att tillförskaffa sig tobak, alkohol och droger. En del köper själva, även via internet, men även via syskon, kompis eller förälder. Generellt är upplevelsen att det är dålig kontroll på försäljningsställen, rökförbudet på skolor efterlevs inte och att föräldrarnas tillåtande attityder medför att ungdomarna har möjlighet att pröva i tidiga åldrar.

Fortfarande är det oroande gällande attityder kring alkohol och trafik, attityden kan speglas till samhället i övrigt. Det är

skrämmande att det inte är självklart för alla ungdomar att vara nykter i trafiken.

Att ungdomar åker med annan påverkad förare eller kör fordon⁴ själva påverkade, är tyvärr inget ovanligt. Till ytan är kommunerna stora och det finns många samhällen i glesbygd som har längre färdsträckor, där busskommunikation förekommer i väldigt liten utsträckning. Förutom skolbussar på morgon och kväll så finns det ingen lokaltrafik att tillgå.

Idag tror vi inte heller att alla är medvetna om vilka lagar som gäller, och vad de rättsliga effekterna kan bli. Inte heller hur försäkringsbolagen ser på skador på fordon och person i samband med framförandet av fordon alkohol- eller drogpåverkade.

Det är viktigt att föräldrar har en restriktiv inställning till tobak, alkohol och droger och att föräldrar återkommande behåller sin uttalade restriktivitet i takt med att barnen blir äldre.

MÅL

Den gemensamma problembilden och de övergripande målen för samverkan mellan samtliga kommunerna och polisen kommer att prioriteras kommande två års period 2014-2016 och kan sammanfattas i nedstående punkter:

- Verka för goda och trygga uppväxtvillkor
- Minska brottsligheten
- Integration av nyanlända

UPPFÖLJNING

Arbetet ska följas upp i samverkansgrupperna och kontinuerligt återrapporteras till polis- och kommunledning. Avtalet ska i varje kommun följas upp årligen i januari månad.

Överenskommelse ska vara en stående punkt i de kommunala samverkansgrupperna, med löpande information och uppföljning. Målen och genomförandeplanen ska följas upp halvårsvis på kommunal nivå. Närpolischef för respektive område ansvarar för att detta sker.

---

⁴ Bil, moppe, EU-moppe, EPA, skoter m.m.

Efter avtalets slut ska en uppföljning skrivas. I denna ska avvikelser från målsättningen motiveras och förklaras. Vi ska där kunna redovisa vilket arbete vi gjort, analys av utfall, både bra och dåliga och hur arbetet ska fortsätta.

Resultatet från enkäter/kartläggningar bland barn och ungdomar, polisens trygghetsmätningar, anmälda brott m.m. ska utgöra en grund i uppföljningen av överenskommelsen.

Polisen är sammankallande för träff angående den årliga uppföljningen. Sammankallandeansvaret alltinerar mellan Norr- och Västerbotten. Norrbotten börjar.

MÅLSÄTTNINGAR FÖR GENOMFÖRANDEPLANER

MÅLOMRÅDE 1: VERKA FÖR GODA OCH TRYGGA UPPVÄXTVILLKOR

Det övergripande nationella målet för folkhälsan är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Delmål 3 för folkhälsan står det att trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barns och ungas hälsa och för folkhälsan på lång sikt. Därför är det en självklarhet att detta ska utgöra ett särskilt målområde.

Då både kartläggningar och nationella rapporter visar på att den psykiska ohälsan bland barn och ungdomar ökar, så bör detta område uppmärksammas särskilt. Detta som ett led för att förhindra att barn och ungdomar hamnar i riskzonen för missbruk.

Målsättning

Vuxna som möter barn i vardagen har bäst möjlighet att upptäcka om ett barn far illa. För barn och unga som behöver skydd och stöd, behövs samarbete mellan förskola, skola, hälso- och sjukvård, polis, socialtjänst, fritidsverksamhet och andra organisationer.

Att utifrån ANDT-strategin och Brås trygghetsmätningar, jobba med utvalda områden för att verka för goda uppväxtvillkor.

Ungdomar med positiva attityder till alkohol och narkotika ska minska.

MÅLOMRÅDE 2: MINSKA BROTTSLIGHETEN

Att hindra att någon begår ett brott överhuvudtaget är ett sätt att förebygga brott. Intresset för detta är stort och växer eftersom brottsligheten ökar och kostnaderna för att bekämpa brott ökar. Brottsförebyggande rådet⁵ arbetar på uppdrag av regeringen för att brottsligheten ska minska och tryggheten i samhället öka. Det gör man genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet.

Under⁶ en tioårsperiod (2004–2013) har antalet anmälda brott till polis, tull och åklagare i riket ökat med 146 000 brott (+ 12 %). Utvecklingen av samtliga anmälda brott karaktäriseras sedan 1975 av en kontinuerlig ökning. Den genomsnittliga ökningstakten, det vill säga den procentuella förändringen år från år, har dock varit mindre stark från 1990-talet.

Under 2013 anmäldes drygt 1,39 miljoner brott, vilket är en minskning med 4 100 brott jämfört med året innan. Minskningen finns inom de större brottskategorierna skadegörelsebrott, stöldbrott och brott mot person. Under samma period ökade dock de anmälda brotten inom kategorierna bedrägeribrott, trafikbrott och narkotikabrott. De enskilda brottstyper som ökade mest i antal anmälda brott mellan 2012 och 2013 var datorbedrägeri, cykelstöld, bedrägeri med hjälp av internet, innehav av narkotika samt dataintrång. Att den anmälda brottsligheten ökat betyder däremot inte självklart att den faktiska brottsligheten har ökat. Kompletterande offerundersökningar och specialstudier av olika slag pekar dock i samma riktning som den anmälda brottsligheten – att den faktiska brottsligheten för många typer av brott har ökat.

Att brottstypen innehav av narkotika ökar är särskilt oroväckande eftersom vi av erfarenhet vet att droger ofta är en inkörsport till kriminalitet och ökar risken för att ungdomar genom ett destruktivt leverne hamnar i missbruk och brottslighet. Ett brottsförebyggande arbete som sker genom samverkan mellan olika samhällsaktörer ökar möjligheterna att förhindra och förebygga dessa effekter.

---

⁵ Brottsförebyggande rådet-BRÅ

⁶ BRÅ:s sammanfattning anmälda brott 2013

Målsättning

I kommunerna finns det brottsförebyggande nätverk på lokal nivå som ofta samarbetar med skolan, idrottsföreningar, föräldraföreningar, polisen och andra aktörer. Några saker som vi inom ramen för samverkansområdet tillsammans med nätverken ska arbeta med är att:

- Begränsa möjligheterna att begå brott
- Förhindra missbruk och minska möjligheten att få tag på droger
- Öka risken för upptäckt när brott begås
- Förebygga och förhindra försäljning av alkohol och droger till ungdomar.

MÅLOMRÅDE 3: INTEGRATION AV NYANLÄNDA

Årligen kommer ett stort antal barn och ungdomar med eller utan föräldrar till Sverige för asyl. En anpassning till Sveriges lagar, regler och kultur är inte alltid så lätt. Deras levnadsöden och bakgrund varierar, men gemensamt för dem alla är att de befinner sig i en utsatt situation.

När det gäller unga nyanlända som begår brott så **kan** det i vissa fall finnas en större problematik med olika religioner, uppväxtvillkor, utanförskap, problem i skolan och tidig debut av ex alkohol och narkotika.

Det är därför ett viktigt gemensamt ansvar för de berörda myndigheterna att mottagandet och integreringen av nyanlända, ges hög prioritet.

Målsättning

För att introduktionen- och därmed integrationen, ska kunna ske på bästa möjliga sätt så är målsättningen att samordna de berörda parterna genom ett gemensamt arbete.

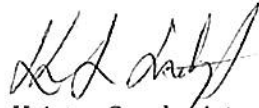
Stödja och medverka i att utveckla nätverket runt nyanlända i syfte att underlätta deras integration i våra samhällen.

Alla verksamheter och myndigheter som är inblandade i främjande arbete/insatser får kännedom om varandras arbete.

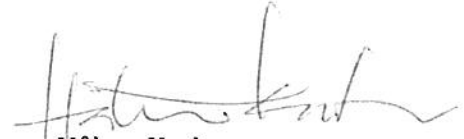

Denna överenskommelse är upprättad i sju original

Datum:

Krister Sandqvist
Länspolismästare
Västerbotten

Håkan Karlsson
Länspolismästare
Norrbotten

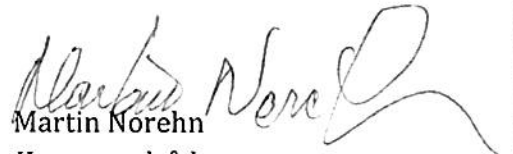
Britta Flinkfeldt Jansson
Kommunalråd
Arjeplogs kommun

Lotta Åhman
Kommunalråd
Arvidsjaurs kommun

Caisa Abrahamsson
Kommunalråd
Sorсле kommun

Martin Norehn
Kommunalråd
Malå kommun

Mikael Lindfors
Kommunalråd
Norsjö kommun

